

culture 21

Agenda 21 de la cultura

L'AGENDA 21 DE LA CULTURA

Una ferramenta estratègica
per al desenvolupament de la política cultural

1 Introducció

Origen. La Conferència sobre Medi Ambient i Desenvolupament “Cim de la Terra” que es va celebrar a Rio de Janeiro el 1992 va aprovar l’Agenda 21 com “Pla d’Acció o Programa de les Nacions Unides per al segle XXI”. En el capítol 28 de l’Agenda 21 es reconeix que molts dels problemes i solucions contemplats estan relacionats amb les autoritats locals i, en conseqüència, es fa una crida a la participació i cooperació d’aquestes autoritats perquè creen la seua pròpia Agenda 21 i la *traduïsquen* en plans i accions concretes per a la seua localitat.

L’Agenda Local 21 és un pla municipal que pretén avançar cap a la sostenibilitat propiciant que desenvolupament i medi ambient se situen conjuntament en el centre del procés de decisions econòmiques, socials i polítiques en totes les esferes de l’administració local. Es pretén, per tant, aconseguir **dos objectius** prioritaris:

1. Establir **estratègies ambientals** integrades en tots els àmbits de decisió municipal, amb la superació d’un enfocament excessivament sectorial de les polítiques relacionades amb el medi ambient.
2. Implicar a la comunitat local (agents socials i econòmics, col-

lectius ciutadans, grups d’interessos, etc.) en el procés d’elaboració i aplicació d’un pla d’acció tendent a aconseguir un desenvolupament sostenible per al municipi. El que suposa **processos de participació ciutadana i que el desenvolupament siga sostenible econòmicament, ecològic i social**, i ens oriente a aconseguir un equilibri sustentable de la nostra societat i del seu desenvolupament.

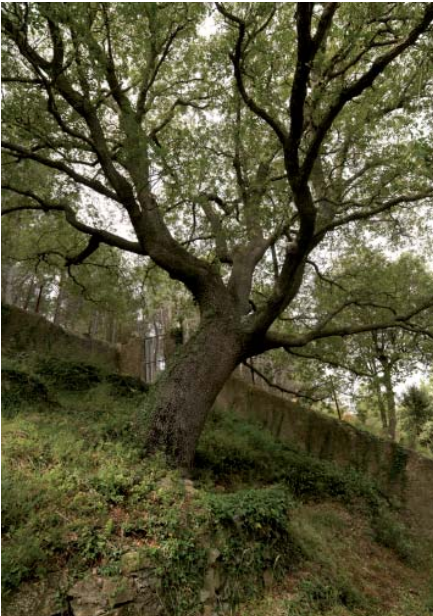
L’Agenda 21 de la Cultura (Ag21C) és una iniciativa promoguda i impulsada en el marc del Fòrum d’Autoritats Locals de Porto Alegre, organització que reuneix a ciutats i representants de governs locals de tot el món, creat l’any 2001 en el marc del Fòrum Social Mundial. Des del començament del seu camí ha sigut objecte de debat en el si d’altres organitzacions i xarxes de marcat caràcter municipal com ara Interlocal (Xarxa Iberoamericana de Ciutats per la Cultura) i Eurociutats entre altres, i la seua aprovació final va tindre lloc en el marc del IV Fòrum d’Autoritats Locals per a la Inclusió Social de Porto Alegre celebrat a Barcelona en el mes de maig de 2004.

L’Agenda 21 de la Cultura ha aconseguit un important consens polític ja que es planteja com un document integrador i en l’elaboració i aprovació del qual han participat representants polítics de governs locals de diferents ideologies, per tal d’evitar la seua instrumentalització.

2 L'Agenda

L'Agenda té 67 articles, dividits en tres grans seccions: principis (16 articles), compromisos (29 articles) i recomanacions (22 articles). La secció dels "principis" descriu la relació entre cultura i drets humans, diversitat, sostenibilitat, democràcia participativa i pau. La secció dels "compromisos" remarca en el propòsit de les responsabilitats dels governs locals, i proporciona una detallada descripció de la demanda de centralització de les polítiques culturals. La secció de "recomanacions" advoca per la renovada importància de la cultura i reclama **que aquesta importància ha de ser reconeguda en els programes, pressupostos i organigrames dels diversos nivells del govern (local, regional, nacional) i per les organitzacions internacionals.**

Adoptar l'Agenda 21 de la Cultura (Ag21C) comporta una gran importància simbòlica: expressa el compromís d'una ciutat per fer de la cultura una peça clau de les polítiques urbanes i és un símbol de solidaritat i cooperació entre ciutats i governs locals a nivell mundial.

L'article 11 diu que "les polítiques culturals han de trobar un punt d'equilibri **entre interès públic i privat**, vocació pública i institucionalització de la cultura. Una institucionalització excessiva, una prevalença del mercat com a únic distribuïdor de recursos culturals comporta riscos i frena el desenvolupament dels sistemes culturals. La iniciativa autònoma de la ciutadania, individualment o reunida en entitats i moviments socials, és la base de la llibertat cultural".

3 Per què al nostre municipi?

La Serra d'en Galceran, municipi situat a 42 quilòmetres de Castelló de la Plana té una superfície de 82 km² i actualment té una població de 1.047 habitants. Està localitzat al nord de la comarca de la Plana Alta, i és límit natural amb la de l'Alt Maestrat.

És un municipi caracteritzat per una extraordinària dispersió poblacional, ja que es troba distribuït en tres nuclis de població com són la Serra d'en Galceran, els Rosildos i els Ivarsos, als quals cal afegir una sèrie de nuclis disseminats entorn dels anteriors i en altres zones com són el Brusaleu,

la Marina, Collet, Bancalàs i Puchols de Dalt, entre altres.

Aquesta dispersió ha donat origen a un entramat social i associatiu molt ric, que compta amb associacions de qualsevol tipus, gènere i fins, i que proporciona una oportunitat excel·lent per al desenvolupament cultural del municipi.

El municipi de la Serra d'en Galceran ens ofereix un patrimoni cultural molt important: des de gravats rupestres i restes ibèriques, passant per elements arquitectònics i etnològics de gran interès, fins a arbres monumentals i rutes de gran bellesa paisatgística, entre altres; a més de disposar d'una àmplia oferta d'allotjament i restauració per al turisme rural.

Tot això, fa de la Serra d'en Galceran, un entorn altament qualificat per a proposar l'Agenda 21 de Cultura com un instrument de participació ciutadana, per a afavorir el desenvolupament d'un pla estratègic dirigit a satisfer les necessitats detectades en la població, potenciar els recursos culturals existents i posar en valor el territori i els seus recursos, tant per a residents com per a visitants.

L'Agenda 21 de Cultura és una ferramenta que podem utilitzar per

al nostre desenvolupament endogen i se'ns presenta com una bona ocasió que no podem desaproveitar per a l'impuls d'un desenvolupament integral del nostre municipi que prenga com a eix transversal el desenvolupament cultural local, i que compte amb la col·laboració tècnica de la Universitat Jaume I i de la Diputació Provincial.

4 Com es fa? Passos que s'ha de seguir.

En resum, els passos que s'ha de seguir que ens proposem, són:

Concretar els actors:

- a) L'AJUNTAMENT. Ha de liderar el procés i posar al servei del mateix els recursos i personal necessaris. Serà l'encarregat últim d'aprovar oficialment l'Agenda Local 21 de la Cultura pel Ple de la corporació.
- b) CONSTITUCIÓ DEL FÒRUM DE LA CULTURA (fòrum de l'Ag21C) on es reuneixen les persones representants de tots els sectors implicats:
 1. Ajuntament i Govern local (govern i oposició, representants de tots els grups municipals).
 2. Altres administracions presents al territori, universitat, institucions dedicades a l'ensenyança, formació, etc.
 3. Associacions ciutadanes, sindicats, col·lectius, etc.
 4. Professionals i tècnics de la cultura i persones implicades en el

desenvolupament sociocultural del territori (artistes, científics, escriptors, etc.).

5. Empreses i indústries culturals (acadèmies, centres privats, mitjans de comunicació locals o de la comarca, etc.).
 6. Promouran els debats sobre el procés d'elaboració i aplicació de l'Agenda.
- c) LA COMUNITAT LOCAL, és a dir, el conjunt de persones que viuen i/o treballen al municipi i que, en tot moment, han de tindre l'opció de participar a través de diverses fórmules (enquestes, reunions, exposicions, etc.) i ser informades dels debats i avanços en el procés.

El Fòrum de la Cultura es pot estructurar (o realitzar diferents tipus de reunions) en:

1er. Plenari del Fòrum de la Cultura

- 2n. Grup promotor o grup motor** del Fòrum i de la mateixa Agenda: els tècnics i tècniques i persones dels grups esmentats del Fòrum que voluntàriament es vullguen implicar més en el procés, a què podem denomi-

nar "Grup Promotor de l'Agenda de la Cultura (GPAC)".

- 3r. Acord sobre la finalitat. Concretar els objectius.
- 4t. Anàlisi de la realitat. Realitzar una investigació i diagnòstic participatiu de la nostra realitat sociocultural.
- 5è. Definició d'objectius estratègics i operatius (a mig i curt termini). Aprovació pel Fòrum i pel Ple municipal.
- 6è. Priorització de situacions. Jerarquitzar els objectius. Realització d'un Pla d'Acció Integral i programes concrets d'acció.
- 7è. Aplicació, execució, avaluació i seguiment.

Es realitzarà almenys una avaluació anual que ens servirà per a reflexionar i revisar tot el programa de l'Agenda 21C i de retroalimentació per a organitzar-nos millor per l'any següent.

ANNEX

1. L'Agenda: per què és estratègica?

Perquè dóna suport i cobertura a la consecució d'objectius.

 EN RELACIÓ AMB L'EDUCACIÓ: defensa i constatació efectiva d'un sistema de valors basat en creences socials:

- **Foment de la identitat cultural:** amb la defensa de la idea del patrimoni comú com a font d'informació del passat, la seua posada en valor en el present i la transmissió de valor per al futur; amb el respecte per la memòria col·lectiva, i l'activació de la idea de pertinença i, en conseqüència, de dignitat personal.

- **Foment de la identitat social:** des del reconeixement dels drets culturals com a part indissociable dels drets humans.

- **Foment de la diversitat cultural:** amb el reconeixement de la presència d'altres cultures en el nostre sistema de creences, així com amb el reconeixement de la presència d'altres persones en el nostre entorn amb capacitat per a pensar de manera diferent de través dels seus sistemes de creences culturals originals.

 EN RELACIÓ AMB EL DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC: aposta clara per la creació de models propis adaptats a l'entorn, generant valor econòmic des de la

iniciativa privada i amb el suport de la institució pública. Promoció i preparació del terreny per a noves activitats productives

 EN RELACIÓ AMB L'AGENDA 21 LOCAL: unir-s'hi pel que fa al desenvolupament participatiu i al consens social. Establiment d'un marc d'acords per al seu desenvolupament posterior i relacionar tots els actors.

 EN RELACIÓ AMB L'AGENDA 21 DE MEDI AMBIENT: aposta clara per la sostenibilitat i l'equilibri enfront del desenvolupisme, que es manifesta en el consum excessiu i depredador dels recursos.

 EN RELACIÓ AMB EL DESENVOLUPAMENT CULTURAL LOCAL: despertar la participació col·lectiva, assumir compromisos que afecten la demanda explícita i intervenir en la creació d'un model propi adaptat a la realitat local.

 ESTABLIR XARXES de relacions efectives que permeten renovar els acords en cada moment sense renunciar a la seua filosofia original.

Perquè permet l'aplicació dels 16 principis a conveniència, d'acord al projecte de què es tracte: la seua filosofia, la seua finalitat, els seus objectius, etc.

 EN RELACIÓ AMB LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ: promoure la socialització i l'accés a les TIC, i posar el coneixement a l'abast de tota la ciutadania.

EN RELACIÓ AMB EL VALOR ESTRATÈGIC: és interactiva, flexible i proactiva.

- ÉS FLEXIBLE (per a aprofitar oportunitats i evitar amenaces)
- S'ADAPTA (tant a la variació de factors interns com externs)
 - ADMET LA CRÍTICA
 - AVALUA ELS ÈXITS
 - TÉ VISIÓ CLARA
 - COMPARTEIX LA MISSIÓ DE LA INSTITUCIÓ
- És PARTICIPATIVA (per a tots els agents implicats i la comunitat en general)

Implica l'ús dels recursos d'una forma determinada.

Afecta el comportament de les persones, mitjançant la introducció de canvis en la manera d'operar, de pensar i potser fins i tot mitjançant la modificació de les estructures organitzatives d'alguns grups.

2. La Universitat i l'Agenda

La Universitat Jaume I a través del programa d'Extensió Universitària, ha desenvolupat, entre altres, el PAÍS@RURAL, un programa l'objectiu del qual és acompanyar i recolzar les iniciatives culturals al medi rural.

L'acompanyament es fa mitjançant la presència de tècnics especialitzats (tutors) i l'aportació de mitjans propis (disseny, tecnologies, etc., i mitjançant l'assistència a tot el procés de qualsevol projecte cultural que desitge formar part d'aquest programa en cada una de les seues fases, des de la concepció, el disseny i la posada en marxa, fins al desenvolupament i l'avaluació continuada.

La iniciativa que ara presentem de desenvolupament d'A21 de la Cultura entraria a formar part d'aquest programa i és beneficiària de la dinàmica de treball dissenyada i experimentada al llarg dels últims anys.

Des del començament d'aquest programa, s'hi han adherit les propostes següents: A21 local a Benlloch, Les tres cultures (Albocàsser), Senyals d'identitat (Alt Millars), Les mans dels Ports, Trobada dels pobles del parc d'Espadà, Suera un poble al carrer, La pedra i la terra a Sant Mateu.

3. Els principis

Els principis generals de l'Agenda que ens guiaran en tot el procés són:

1. La diversitat cultural és el principal patrimoni de la humanitat.
2. Relació directa entre les qüestions culturals i ecològiques: tant la cultura com el medi ambient són béns comuns de la humanitat.
3. Els drets culturals són part indissociable dels Drets Humans.
4. Els governs locals han de treballar conjuntament en xarxa, mitjançant l'intercanvi de pràctiques, experiències i la coordinació d'accions.
5. Els principis d'un bon govern inclouen la transparència informativa i la participació ciutadana en:
 - La concepció de les polítiques culturals
 - Els processos de presa de decisions

- L'avaluació de programes i projectes.
- 6. Crear condicions per a la pau.
- 7. La perspectiva de la trobada dels punts diferents (procedències, visions, edats, gèneres, ètnies i classes socials) fa possible el desenvolupament humà integral.
- 8. La coresponsabilitat entre ciutadania, societat civil i governs locals.
- 9. El patrimoni cultural, tangible i intangible, és el testimoni de la creativitat humana i de la identitat dels pobles.
- 10. El caràcter central de les polítiques públiques de cultura.
- 11. La iniciativa autònoma de la ciutadania, individualment o reunida en entitats i moviments socials, és la base de la llibertat cultural.
- 12. Els béns i serveis culturals no han de ser considerats mercaderies o béns de consum com els altres.
- 13. La identitat cultural de tot individu és dinàmica.
- 14. L'apropiació de la informació és un acte cultural. Constitució de xarxes horitzontals.
- 15. El treball és un dels principals àmbits de la creativitat humana.
- 16. Els espais públics pertanyen a tots i a totes. Són essencials en la ciutat.

PER A MÉS INFORMACIÓ CONSULTAR EL DOCUMENT:

L'AGENDA 21 DE LA CULTURA
Un instrument per al desenvolupament:
principis, metodologies i estratègies
per a la seua implantació en el territori.

<http://www.uji.es/bin/serveis/sasc/ext-uni/oferim/inter/dos05.pdf>
Universitat Jaume I. Vicerectorat d'Extensió Universitària (2006).

United Cities and Local Governments
Cités et Gouvernements Locaux Unis
Ciudades y Gobiernos Locales Unidos

AJUNTAMENT DE LA SERRA D'EN GALCERAN
-Agència d'Ocupació i Desenvolupament Local-

C/ Bisbe Bertran, 2
12182 La Serra d'en Galceran
Castelló

www.sierraengarceran.es

tel. 964 70 66 01

Fax 964 70 67 13

E-mail: info@sierraengarceran.es

